

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84719,Milobedzki-Tadeusz-Benon.html>
2022-10-03, 16:04

Miłobędzki Tadeusz Benon

MIŁOBĘDZKI Tadeusz Benon (16 VI 1873, Koło – 13 VII 1959, Warszawa), chemik nieorganik, współautor reakcji imiennej. Syn Jakuba Ignacego, inżyniera architekta, i Salomei Zofii Glaubicz-Rokossowskiej.

W 1892 ukończył gimnazjum filologiczne w Kaliszu, następnie studiował na wydziale fizyczno-matematycznym Cesarskiego Uniw. Warszawskiego, gdzie pod kierunkiem J. Wagnera uzyskał stopień kandydata nauk matematyczno-fizycznych na podstawie rozprawy *O zachowaniu się trójchlorku fosforu wobec izomerycznych alkoholi* (1897). W 1912 zdał egzamin na stopień magistra chemii na tej uczelni, w 1918 zaś uzyskał doktorat filozofii na UJ, przedstawivszy rozprawę *O tautomerii kwasu fosforowego*. Po ukończeniu studiów przez rok pracował jako chemik w cukrowni u F. Sobańskiego w Odolanówce, w roku akademickim 1898/99 był asystentem przy Katedrze Chemii Organicznej na Uniw. Warszawskim, po czym przeniósł się do Warszawskiego Inst. Politechnicznego, gdzie do 1915 był zatrudniony jako asystent, później starszy asystent, w Katedrze Chemii Nieorganicznej. Edukację chemiczną uzupełniał w zakresie chemii analitycznej m.in. u K. Friedheima i F. Ephraima w Bernie (1904) oraz u W. Ostwalda i R. Luthera w Lipsku w zakresie chemii fizycznej (1905). Od 1901 M. nauczał również chemii w szkołach średnich i zawodowych. Był jednym z organizatorów TKN (1905), pozostawał jego czynnym członkiem do 1915. W 1915–17 był profesorem chemii nieorganicznej na UW i PW, był też dziekanem wydziału chemii PW. W 1917 został mianowany profesorem zwyczajnym chemii ogólnej w Królewsko-Polskiej WSR (przekształconej później w SGGW) oraz kierownikiem Zakładu Chemii Nieorganicznej na jej wydziale leśnym (do 1922). W roku akademickim 1930/31 był rektorem SGGW, a od 1937 jej profesorem honorowym. W 1915–18 był też redaktorem „Chemika Polskiego”, formalnie organu Koła Chemików Stow. Techników. W 1922

podjął pracę na Uniw. Poznańskim, gdzie uzyskał tytuł profesora zwyczajnego i został dyrektorem Zakładu Chemii Nieorganicznej na wydziale matematyczno-przyrodniczym. W 1928 prowadził badania w zakresie mikrokalorymetrii w laboratorium F. Emicha na uniwersytecie w Grazu. W 1929, po śmierci J. Zawidzkiego, M. objął Katedrę Chemii Nieorganicznej na PW. W 1933 był dziekanem wydziału chemicznego tej uczelni.

W okresie okupacji wykładał chemię w Państwowym Liceum Chemicznym (1940–41), w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej (1941–44) oraz na tajnej PW, gdzie prowadził ćwiczenia z analizy chemicznej. Po powstaniu warszawskim przeniósł się do Krakowa i prowadził zajęcia na konspiracyjnym UJ. W 1945 krótko kierował Zakładem Chemii Ogólnej na wydziale rolniczym UJ (w 1948 został profesorem honorowym tej uczelni). W 1946 ponownie objął Katedrę Chemii Nieorganicznej na PW.

W 1926–27 M. był wiceprezesem Polskiego Tow. Chemicznego, w 1928 i w 1952 jego prezesem, od 1937 zaś członkiem honorowym. Należał do Komitetu Narodowego IUPAC (1937–39). W 1932 został członkiem rzeczywistym TNW, w 1945 członkiem korespondentem PAU, w 1952 członkiem korespondentem, a w 1956 rzeczywistym PAN. W 1935–39 oraz w 1946 był redaktorem „Roczników Chemii”, w 1947–55 redagował „Chemię Współczesną”.

M. był autorem ponad 90 publikacji w czasopismach polskich, rosyjskich, niemieckich, czeskich oraz francuskich. Tematyka badawcza M. dotyczyła chemii nieorganicznej i analitycznej, koncentrowała się wokół zagadnień syntezy oraz struktury związków fosforowych. M. był pionierem w Polsce w zakresie chemii organicznych związków fosforu. Przez wiele lat interesował się właściwościami estrów kwasu fosforowego i fosforawego. Stworzył hipotezę, iż kwas fosforawy jest związkiem tautomerycznym, i rozwijał ją w pracach nad estrami oraz solami kwasów alkilofosforawych. Objął mechanizm nowo odkrytych metod syntetycznych tych grup związków oraz wskazał ich potencjalne zastosowania: utleniania w fazie stałej kationidem wodorowym z zasad, homolitycznej przemiany związków w fazie stałej zawierającej

wodór po zmieszaniu z solami metali szlachetnych, autoredukacji oraz otrzymywania hydrolitycznego.

M. miał również znaczne osiągnięcia w zakresie analizy chemicznej. Był autorem metody systematycznej analizy anionów, zaproponował oryginalny podział anionów na grupy analityczne. Do analizy laboratoryjnej wprowadził metodę centygramową, głównie ze względu na potrzeby dydaktyczne. Zaprojektował również nazewnictwo związków nieorganicznych (*Projekt nowego słownictwa naukowego substancji nieorganicznych*, „Roczniki Chemii” 1953).

M. jest współautorem reakcji imiennej, nazywanej w literaturze chemicznej reakcją Miłobędzkiego-Szulgina, która polega na syntezie estrów kwasów fosfonowych. (T. Miłobędzki, K. Szulgin: *O estrach fenylo- i alkilofenylofosforowych*, „Chemik Polski” 1917, t. 15, s. 66–75). Produktami wyjściowymi były fosforyn oraz metanol. Reakcja Miłobędzkiego-Szulgina jest pokrewna opisanemu w 1906 przez A. Arbuzowa przegrupowaniu fosforynów pod wpływem halogenków alkilowych. Trudno ocenić stopień inspiracji polskich badaczy pracami Arbuzowa.

M. był jednym z najbardziej zasłużonych polskich dydaktyków chemii, m.in. autorem popularnych podręczników chemii analitycznej: *Szkoły analizy jakościowej* (12 wydań w 1910–59), *Szkoły analizy ilościowej* (w 1916–1936 wydawana czterokrotnie, wznawiana kilkakrotnie po wojnie) oraz *Szkoły analizy wagowej i objętościowej* (1938, 1947).

M. został odznaczony m.in.: Krzyżem Komandorskim (1937) i Oficerskim (1954) Orderu Odrodzenia Polski oraz Orderem Sztandaru Pracy II klasy (1956).

Syn M., Adam Jerzy, został profesorem architektury na UW.

PSB (K. Sarnecki); SBTP (J. Piłatowicz); Śródka.

Tadeusz Miłobędzki, [w:] M. Dąbkowska: *Chemicy sami o sobie w 1957 roku*, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki” 2011, nr 1; I.Z. Siemion: *Reakcje imienne chemików Polaków*, Warszawa 1987, s. 102–105.

Marcin Dolecki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)